

Historiallinen kriminologia: esimerkkinä *Historical Homicide Monitor*

Janne Kivivuori

Kriminologian professori, Helsingin yliopisto

Kriminologian ja sosiologian historian dosentti, Oulun yliopisto

*Kustaa Vaasa -seminaari 4.6.2024, Historian ja etnologian
laitos, Jyväskylän yliopisto*

<http://blogs.helsinki.fi/jkakiviv/>

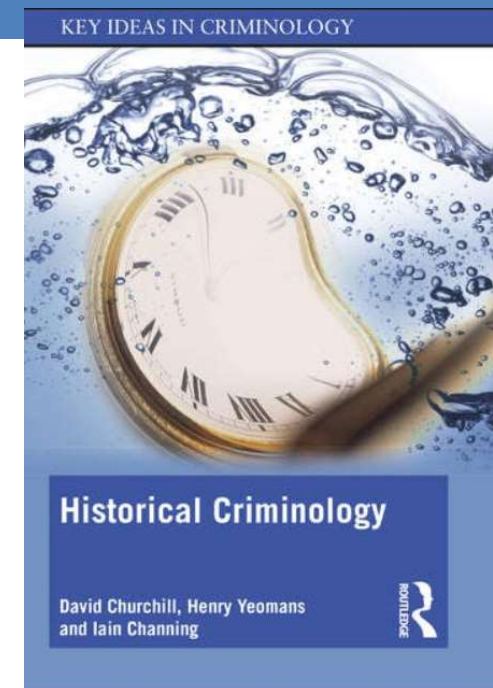
 @jkivivuori

Luennon teemat

- Historiallisen kriminologian nousu kriminologiassa (ja historiassa?)
 - Kaksi päätutkimusaluetta
- Esimerkki historiantutkijoiden ja kriminologien yhteistyöstä: *Historical Homicide Monitor*
 - Tausta
 - Tavoitteet
- Eräitä tuloksia ajallisesta vertailusta
 - Pitkän keston muutos (1600-luku vs. nykyaika)
 - Henkirikospiikkien tutkimus
 - 1600-luvun piikit
 - 1900-luvun piikit
- Rajoituksia, varaumia, nykytila, jatko

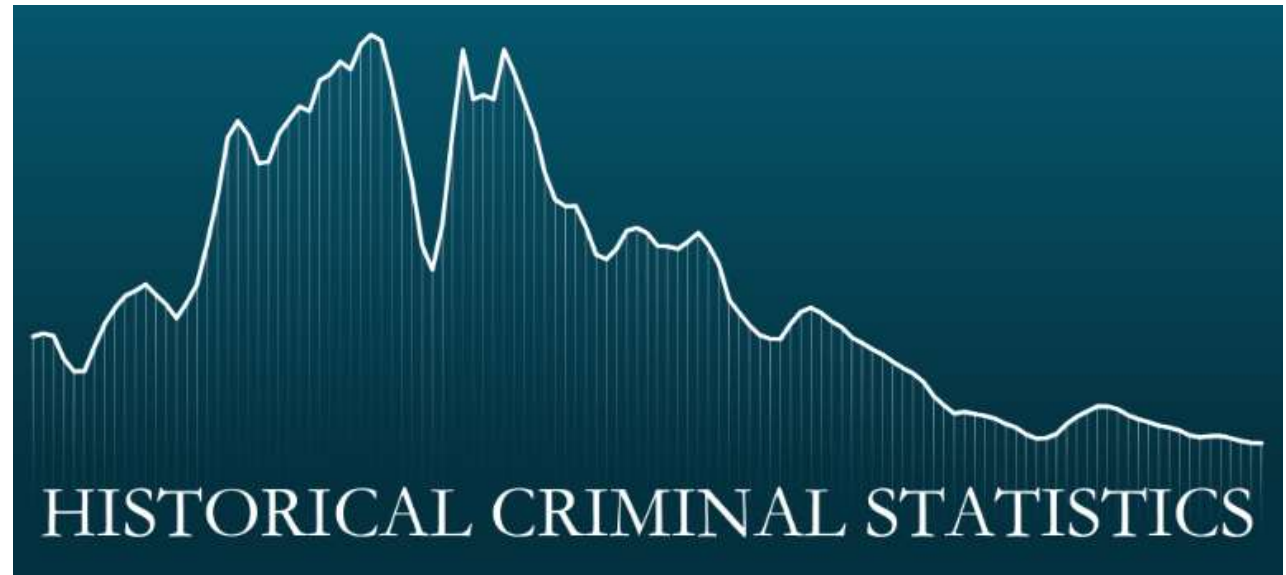
Historiallisen kriminologian nousu

- **2018-2022** *Nordic Homicide in Deep Time* -projekti
- **2019** ESC: European Historical Criminology Working Group (pj. Miikka Vuorela)
- **2021** ASC: Division of Historical Criminology
- **2021**- Helsingin yliopistossa maisteritason kurssi ”Kriminologia ja historia” (Kivivuori)
- **2022** Uusi oppikirja Churchill ym. (2022), *Historical Criminology*
- **2022** *Historical Homicide Monitor* -perspektiivi (Kivivuori ym.)
- **2023** *Kriminologia*-lehden teemanumero ”Historiallista kriminologiaa ja kriminologian historiaa” (toim. Katariina Parhi & Miikka Vuorela)
- **2024** *Historical Criminal Statistics* -tietokanta Suomen, Ruotsin, Tanskan ja Norjan rikostilastoista (Vuorela)
- **2025** Uusi kansainvälinen tieteenalajulkaisu ”*Journal of Historical Criminology*” (työnimi), OA

Pohjoismaiden rikostilastojen portaali (M. Vuorela)

- Vuodet 1809-2022
- Tuomioistuin-, syyttäjä-, poliisilähteet
- Korrelaattisarjat (BKT, alkoholinkäyttö)
- Vapaa resurssi, lähde mainittava
- Tekijä: M. Vuorela, Itä-Suomen yliopisto

<https://criminalstatistics.fi/>

Kriminologia-lehti, ks. kriminologia.journal.fi

Harkiten, harkitsematta, hybrisen hurmassa: Tahallisuus ja mielentila väkivalta- ja henkirikostuomioiden tekijöinä klassisessa Ateenassa

SUVI KUOKKANEN

ARTIKKELIT

Alcohol Regulation, Historical Change, and the Contemporaneity of the Non-Contemporaneous: A Non-Linear Story in Four Parts

HENRY YEOMANS

ARTIKKELIT

Rikollisuus ja sosiaalisen disorganisaation teoria Chicagon sosiologisen koulukunnan tutkimuksissa 1918-1948

VILMA NISKANEN & PETTERI PIETIKÄINEN

ARTIKKELIT

Lyhyet artikkelit

Helsingin Sanomien uutiset historiallisen kriminologisen henkirikostutkimuksen lähteenä

ANILLA SALOMAA

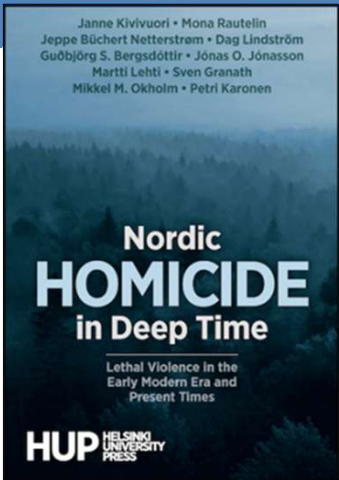
ARTIKKELIT

Fasistien salaliitto vai kommunistien provosointi? – Vuoden 1977 kirjapaino Kursiivin murhapolton määrittely sanomalehdissä

MARKO PIIPPONEN

ARTIKKELIT

Kivivuori ym. 2022, *Nordic Homicide in Deep Time*. Helsinki University Press

[Cover to be released later]

Kivivuori 2024, *Crime and Civilization*. Oxford University Press, forthcoming.

Historiallinen kriminologia on laaja kokonaisuus, jossa kaksi pääaluetta

• Rikollisuuden ja kontrollin historiallinen tutkimus

- Pitkän keston kriminologia (long duration criminology) = verrataan eri aikajaksoja keskenään, erot huomioiden mutta kuitenkin pyrkien yhteismitalliseen vertailuun; voi sisältää nykyajan
- Muu historiallinen kriminologia, esim. yksittäisen ajanjakson rikollisuuden tai kontrollin tutkimus silloisessa kontekstissaan
- Kontrollin, rangaistusten, hoidon ja kriminaalipolitiikan historian tutkimus tärkeä osa historiallista kriminologiaa
- Kriminologiassa tehdään paljon rikollisuuskehityksen tutkimusta; on 'makuasia', missä menee nykykriminologian ja historiallisen tutkimuksen raja (vrt. "lähihistoria")

• Kriminologian (tieteenalan) historia

- kriminologian oman historian tutkiminen, tieteenalan kehitys, sen kuvaaminen, ymmärtäminen & selittäminen
- On myös osa laajempaa tieteenhistoriaa, esim. kriminologia oli ensimmäinen dataperustainen yhteiskuntatiede
- Laajimmillaan osa kulttuurin ja hallinnan/hallinnon historiaa

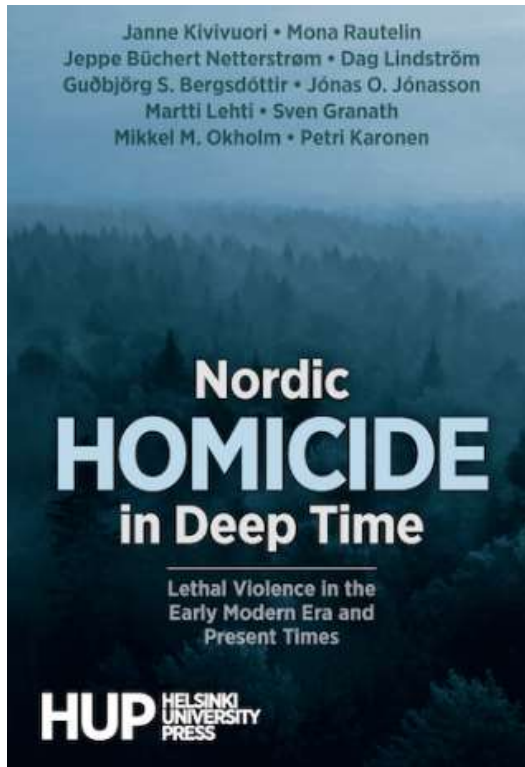
Väkivaltajatkumon merkitys historialliselle tutkimukselle

- Henkirikollisuutta pidetään yleisestä luotettavimpana väkivallan osoittimena ("gold standard"); siinä on vähiten piilorikollisuutta ja sen määrittelyssä on vähemmän kulttuurista vaihtelua
- Henkirikollisuus mahdollistaa pitkän keston tutkimuksen standardoidulla instrumentilla
- Objektiivinen henkirikoksen määritelmä: tahallisen väkivallan aiheuttama kuolema (ns. henkirikoksen yrityksiä ei lasketa mukaan)
- Väkivallan jatkumon toinen pää on voimakkaasti kulttuurisesti ja ajallisesti vaihteleva; itse väkivallan tulkintakehyksen variaatio (laajentuminen tai supistuminen) muodostaa historiallisen tutkimuskysymyksen
- Havainnollistan tässä esityksessä historiallista kriminologiaa *Historical Homicide Monitor* -perspektiivin avulla. Kyseessä on standardoitu, yhteismitallistava analyysikehikko

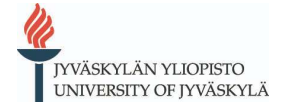

Scandinavian Research Council for Criminology
Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi

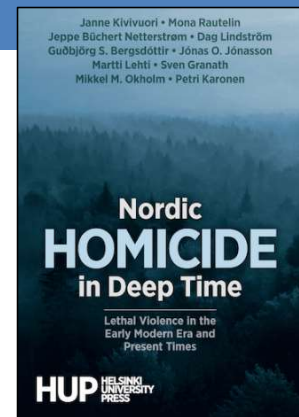
HISTORICAL HOMICIDE MONITOR

Pitkän keston kriminologiaa

Historical Homicide Monitor – instrumentin tausta ja tavoitteet

- Tavoitteet
 - Sisällölliset tavoitteet: tutkia henkirikollisuuden pitkän keston muutoksia teoriarelevantilla tavalla ja samalla kansainvälisesti vertaillen; myös vertaileva tasonmuutostutkimus
 - Metodologiset tavoitteet: kehittää instrumentti, jolla em. tavoite voidaan toteuttaa. Sen avulla tuotetaan standardoitua, yksilötasoista ja disaggregoinnin mahdollistavaa tietoa henkirikollisuudesta (HHM-manuaali on tämä instrumentti)
- Kehittämiprojektin päärahoittaja oli Pohjoismaiden kriminologinen yhteistyöneuvosto (NSfK)
- Projektia koordinoi KRIMO/Helsingin yliopisto (PI Janne Kivivuori), kumppaneina Aarhusin, Uppsalan, Tukholman ja Jyväskylän yliopistot, sekä Tanskan oikeusministeriö ja Islannin poliisiviranomainen
- Historiantutkija-kriminologi-tiimit: 1600-luvun aineistojen luennan & luokittelun suorittivat historiantutkijat Mona Rautelin (Suomi), Jeppe Büchert Netterstrøm (Tanska) ja Dag Lindström (Ruotsi)
- Kyseessä oli kriminologian ja historian tutkijoiden yhteishanke

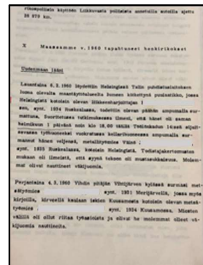

Metodologinen peruskysymys: miten mahdollista...?

- Miten eri aikakausien rikollisuutta voi tutkia yhteismitallisesti?
- Miten laadullisia lähteitä voi muuntaa määrällisiksi, jotta vertailu olisi mahdollista?
- Nykyään kriminologia seuraa henkirikollisuutta prospektiivisesti
- Voidaanko yhteismitallisia aikasarjoja ulottaa ”taaksepäin”, esitilastolliseen aikaan?

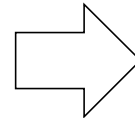
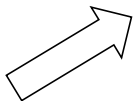
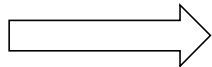
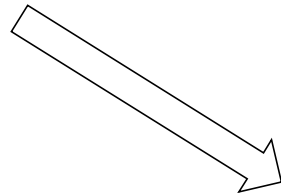
DATECOM	YEARCOM	SEASON	MONTH	WDAY
.	1635	999	999	.
06.01.1639	1639	1	1	7
06.01.1639	1639	1	1	7
07.11.1641	1641	4	11	7
07.11.1641	1641	4	11	7
12.12.1641	1641	1	12	7
12.12.1641	1641	1	12	7
12.12.1641	1641	1	12	7
17.08.1641	1641	3	8	2
17.08.1641	1641	3	8	2
17.08.1641	1641	3	8	2
30.04.1642	1642	2	4	6
30.04.1642	1642	2	4	6

Laadullisesta informaatiosta määrälliseen muotoon

1600-I

1900-I

DATECOM	YEARCOM	SEASON	MONTH	WDOY
	1635	999	999	
06.01.1639	1639	1	1	7
06.01.1639	1639	1	1	7
07.11.1641	1641	4	11	7
07.11.1641	1641	4	11	7
12.12.1641	1641	1	12	7
12.12.1641	1641	1	12	7
12.12.1641	1641	1	12	7
17.08.1641	1641	3	8	2
17.08.1641	1641	3	8	2
17.08.1641	1641	3	8	2
30.04.1642	1642	2	4	6
30.04.1642	1642	2	4	6

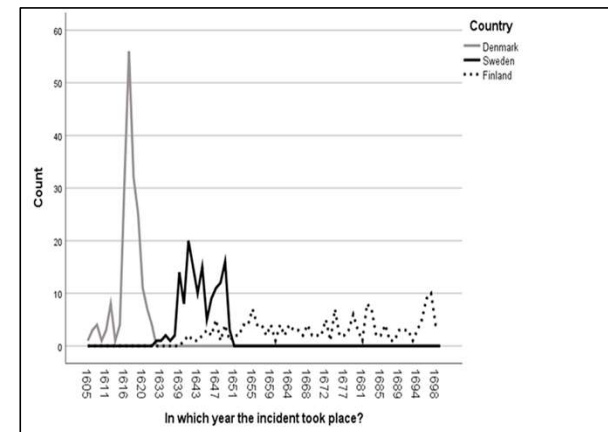
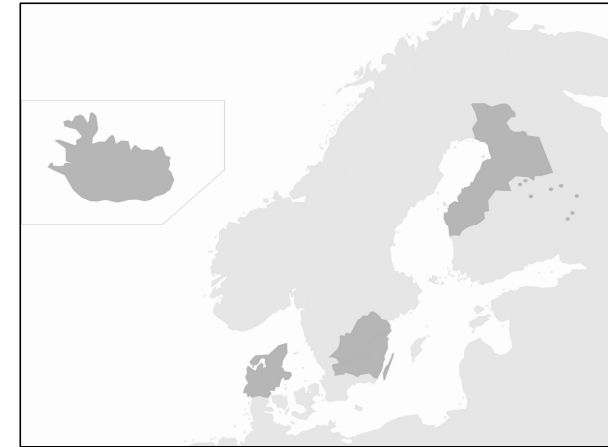
1600-I

1900-I

HMM on lähdeneutraali, jotta voidaan yhteismitallistaa hyvin erilaisia lähteitä

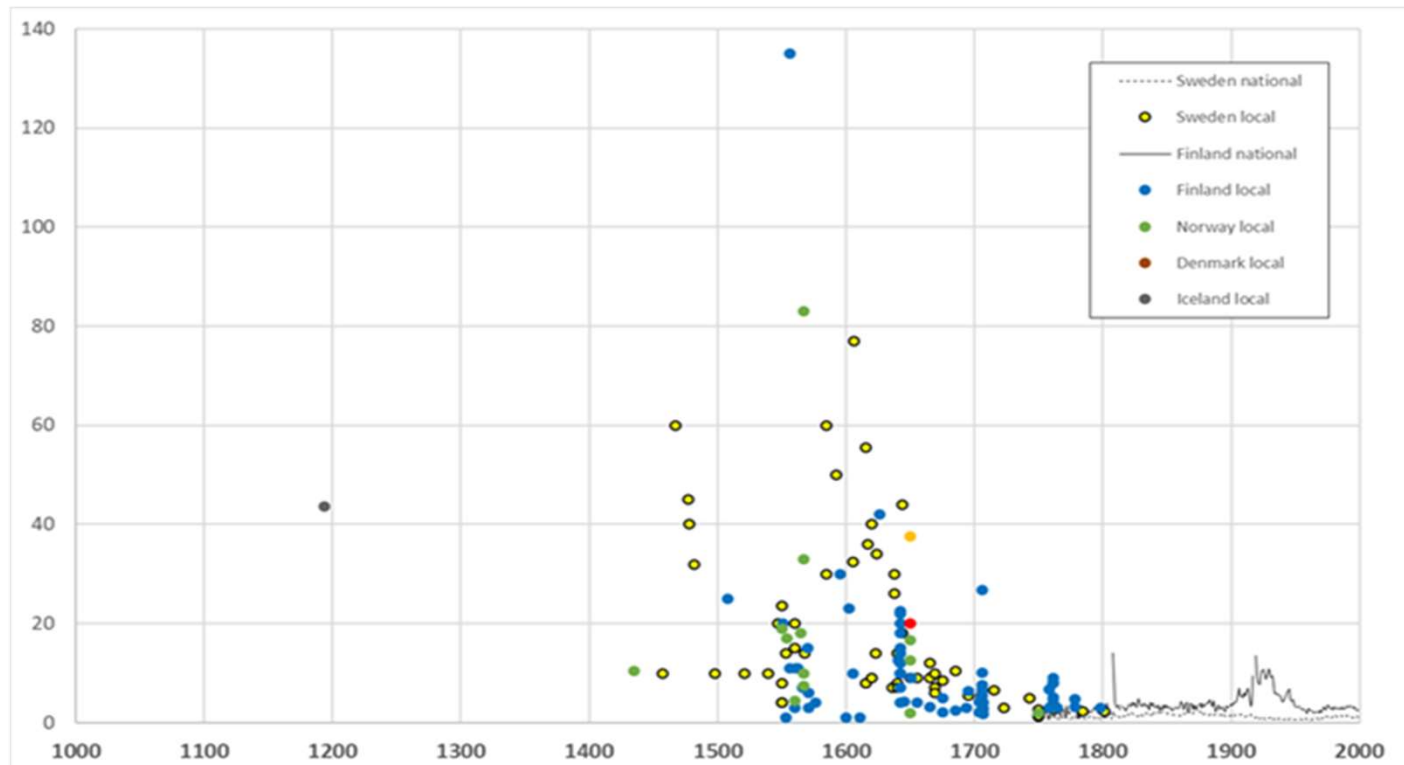
Alueellinen kohdistus

- Suomesta, Ruotsista ja Tanskasta alueet, Islanti
- Vertailuajanjakso: 2007-2016
- Tanska 1608-22, Ruotsi 1640-50, Suomi 1649-1699
- Islanti vain 1900-1989
 - Nykyhenkirikollisuus 1990- koodattiin European Homicide Monitor-yhteensopivasti
- Ajanjaksojen erot johtuvat datan saatavuudesta
- Datan ja lähteiden tarkempi kuvaus ks. Kivivuori ym. 2022

Geographical and time focus of the NHPP datasets from the 17th century.

Ajallinen kohdistus: varhaismoderni aika

Homicide per 100 000 population in local studies from the Nordic area. Adapted and expanded from Kivivuori and Lehti (2011). Colors indicate (modern) countries.

AINEISTON VALIDITEETIN ARVIOINTIA (ESIMERKKEJÄ)

Validiteetin ongelmat esimerkkitatassa

- Oikeudenkäynnin osapuolilla oli intressejä esittää asia itsensä kannalta edullisessa valossa, myös 1600-luvun aineistoissa
- Varhaismodernin ajan oikeudenkäyntidokumentteja ei luotu tutkimuksen tarpeisiin
- Oikeus kiinnitti huomiota syyllisyyden selvittämiseen (*blame*), ei syiden (*cause*) selvittämiseen
 - Nykyään kyllä – elämme ”kausaalisessa kulttuurissa”!
- Modernissa oikeudenkäytössä eriytyneiden funktioiden eriytymättömyys, erillistä esitutkintainstituutiota (poliisia) ei ollut nykymerkityksessä
- Useat tutkimuksellisesti kiinnostavat osapuolten ominaisuudet olivat oikeudelle irrelevantteja (esim. ikä, jos kyseessä ei ollut lapsi), eli näitä koskeva tieto puuttuu datasta

Validiteetin vahvuudet esimerkkidatassa

- Totuuden puhumista tukevat kulttuuriset uskomukset
- Oikeusjärjestelmän piirteet; tunnustetun tai muutoin “päivänvalossa” tehdyn henkirikoksen pitäminen tappona ja salatun henkirikoksen pitäminen murhana (Kadane & Næshagen 2014).
- Viranomaisilla ja asianosaisilla (sukulaisilla) saattoi olla rahallinen intressi prosessoida tapausta (Lockwood 2017).
- Ajallinen kesto väkivallasta uhrin kuolemaan oli pidempi kuin nykyään
 - Henkirikoksen uhri saattoi useammin antaa todistuslausunnon omassa asiassaan
 - Näin henkirikostakin valottivat uhrin lausunnot
- Ihmiset muistavat hyvin henkeä uhkaavat tapahtumat (väkivallan)
- Muistamisen kulttuurit (*memory culture*) ja muistamisen arvostaminen (Kadane & Næshagen 2014, 287–8; Glauser et al 2018)

HHM:n rinnakkaisvaliditeetin arviointi?

- 1900-luvulla eri tietolähteet mahdollistavat aikasarjojen rinnakkaisvaliditeetin arvioinnin
- Esim. KRP:n vuosikertomusten vertaaminen tilasto- ja medialähteisiin HHM-viitekehyksessä (Salomaa 2022)
- Onko varhemmilla ajoilla mahdollisuus rinnakkaisvaliditeetin tarkasteluun?

Lyhyet artikkelit

Helsingin Sanomien uutiset historiallisen kriminologisen henkirikostutkimuksen lähteenä

ANILLA SALOMAA

Artikkelissa tutkitaan sanomalehti uutisten käyttökelpoisuutta historiallisen kriminologisen henkirikostutkimuksen aineistona. Artikkelin aineistona ovat Helsingin Sanomien suomalaisia henkirikoksia käsittelevät uutiset vuosilta 1950, 1960 ja 1970 sekä Keskusrikospoliisin (KRP) julkaisemat henkirikosten teonkuvaukset vuosilta 1960 ja 1970. Sanomalehtiaineiston hyödyllisyyttä arvioidaan vertaamalla sitä kattavuuden ja teonpiirretietojen osalta KRP:n aineistoon. Lisäksi molempien aineistojen uhrikattavuutta verrataan kuolemansyytilastoon. Tulosten mukaan Helsingin Sanomat jää kattavuudessa vain hieman KRP:tä jälkeen kuolemansyytilastoon verrattuna. Verratessa KRP:tä ja Helsingin Sanomia keskenään kattaa Helsingin Sanomista kerätty aineisto KRP:n kuvausten uhrimäärän 94–97-prosenttisesti. Lehti uutisista puuttui siis joitakin henkirikostapauksia, mutta toisaalta myös KRP:n kuvauksista puuttui tapauksia, joista Helsingin Sanomat oli uutisoinut. Teonpiirteisistä uutisointi oli Helsingin Sanomissa erittäin yhdenmukaista KRP:n kanssa. Lisäksi joistakin muuttujista sai lehti uutisista jopa huomattavasti enemmän tietoa kuin KRP:n kuvauksista. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella lehtiaineisto vaikuttaa siis kattavuutensa ja teonkuvausten tarkkuuden vuoksi erittäin käyttökelpoiselta kriminologisen henkirikostutkimuksen lähteeltä.

MITEN LUOKITTELU MANUAALI (HHM 2.0) LUOTIIN?

Miten HHM-luokittelumanuaali syntyi?

Aiempi empiirinen tutkimus

Pilottiaineistojen koodaus

HHM 1.0

NHDT-projektin datojen koodaus (koodaajien keskustelut luokitteluratkaisuista)

Kriminologien ja historiantutkijoiden keskustelut (joka maassa historiantutkija-kriminologi-pari)

Tutkimusteoria

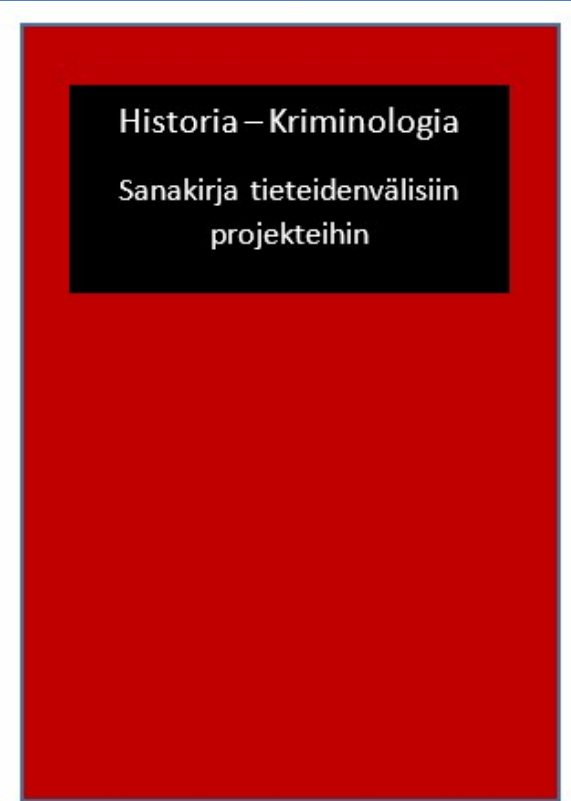
- Metateoria ja tutkimusteoria
- Historiallisen kriminologian teorit ovat käytännössä samat kuin nykykriminologian teorit
- HHM-instrumentin kehittämistä ohjanneet kriminologiset teorit
- Samoilla muuttujilla saattaa olla käyttöä eri teoriaperinteissä
- Tässä mielessä HHM on ”avoin”

Kivivuori, J. & Savolainen, J. & Danielsson, P. (2012). Theory and Explanation in Contemporary European Homicide Research. In Marieke C. A. Liem & William Alex Pridemore (eds). Handbook of European Homicide Research. Patterns, Explanations, and Country Studies. Springer, New York, pp. 95–110.

Kivivuori, J. & Suonpää, K. & Lehti, M. (2014). Patterns and Theories of European homicide Research. European Journal of Criminology 11:5, 530-531.

Vastinpareja

- Sivilisaatioteoria = Sosiaalisen kontrollin teorian ja itsekontrolliteorian yhdistelmä
- Raja-alueiden kontrollivaje korkean rikollisuuden selityksenä (rajaseututeoria) = sosiaalisen kontrollin teoria, sosiaalisen disorganisaation teoria
- Kulttuurin ja aatteiden vaikutus rikollisuuteen = oppimisteoria
- Valtion kontrollin vaikutus rikollisuuden luonteeseen ja määrään = leimaamisteoria
- Taloudellisten tekijöiden vaikutus rikollisuuden määrään = paineteoria
- Elämäntyylien ja -tapojen muutoksen vaikutus rikollisuuteen = rutiinitoimintojen teoria
- Lähdekritiikki = aineiston validiteetin arviointi
- Ks. Kivivuori ym. 2014; kriminologian teorioista suomeksi ks. Kivivuori 2013 ja Kivivuori ym. 2018

Historia – Kriminologia
Sanakirja tieteidenvälisiin
projekteihin

*Tätä sanakirjaa ei tiettävästi
ole, mutta se olisi hyödyllinen!*

HMM-instrumentin
muuttujien
kehittämistä ovat
ohjanneet
kriminologian teorit

Table 2 Links of Historical Homicide Monitor variables to criminological theories. Note that the same variables can attach to multiple theories.^a

Civilizing & control theory (Elias 2017 a and b [1939])	<i>PARTY NV</i> PARTY URBANRURAL MODUS SHARP CIVIL GOVE CRIM FUGIT LITERACY PREMEDIT MSTATE MVIGIL MOTCEC MOTCRIM AREA ESCAPE
Self-control theory (Gottfredson and Hirschi 1990)	LITERACY PREMEDIT PERSONALITY
Routine activity theory (Cohen and Felson 1979; Brantingham and Brantingham 1995)	FUNCCONT FUNCOPEN CRIMESCENE DATECOM SEASON MONTH WDAY PUBHOL MODUS SHARP DRINK DRUG RELAT TYPEHOM URBANRURAL
Structural strain theory (Merton 1938)	BIRTHCOUNTRY CIVIL HOUSESIT OCCUPATION1 OCCUPATION2 ISCO ISCODER RANK RANKOPEN EDUC
General strain theory (Agnew 1992)	VICVIOL CIVIL ISCODER DRINK DRUG VIOLENTHISTORY MOTTHR PRETHREATS
Learning theory (Nisbett and Cohen 1996; Akers 1998)	INSTIG MREVENGE MHONOUR MOTHAT MJEALOUSY MSEPARATION MSEXCON MOTSEX MPOL MSORCERY MVICAR MCOPY NEUTR
Deterrence & rational choice (Beccaria 2007 [1764])	SOLVED SUSPECT PREMEDIT MREVENGE MDEFPRO MKINDEF YEARREP TIMEDISC TIMARRESTED POLICEREP WITNESS COMP PROS SANCYEAR SENT SANC2 LENGTHSENTENCE ESCAPE
Evolutionary perspectives (Daly and Wilson 1988)	RELAT TYPEHOM MREVENGE MDEFPRO MKINDEF MJEALOUSY MSEPARATION MSEXCON MOTSEX MOTALT
Social interactionism (Felson and Tedeschi 1993)	[Compliance:] MDEFPRO MOTCEC MDRUG MOTSEX MOTCRIM MVICAR [Grievance:] MREVENGE MSTATE MVIGIL MPOL MJEALOUSY MSEPARATION MSORCERY [Identity:] MHONOUR MKINDEF MSEXCON MOTHAT MOTTHR MOTALT MCOPY [All three basic categories:] MAINMOT
Gender perspectives (Corradi et al. 2016)	RELAT TYPEHOM MJEALOUSY MSEPARATION MSEXCON MOTHAT MOTSEX
Forensic & public health perspective (Krug et al. 2002)	MODUS SHARP WOUND NRSTABS TYPEFIREARM ALCOHOLIC DRUGADD PSYCH PSYCHOPEN VIOLENTHISTORY MOTMEN TIMEDEATH VICDECEASED SUICIDE SUICIDETIME OTHCRIM
Desistance perspective (Maruna 2001; Liem 2013)	VIOLENTHISTORY PRETHREATS RECID1 RECID2 RECID3

^a This table shows selected variables with theoretical relevance. Some variables such as INFANT, AGE and GENDER are not linked to any particular theory. Variables in italics are new HMM variables without parallels in EHM.

TULOKSIA

Tarkemmin ks. Nordic Homicide in Deep Time

Teonpiirteiden vertailun tausta: homicide drop

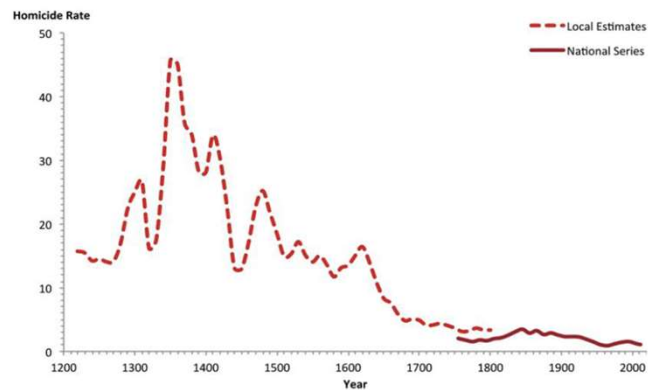
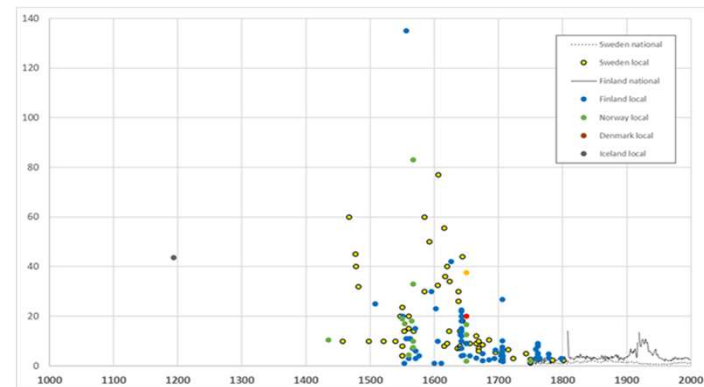

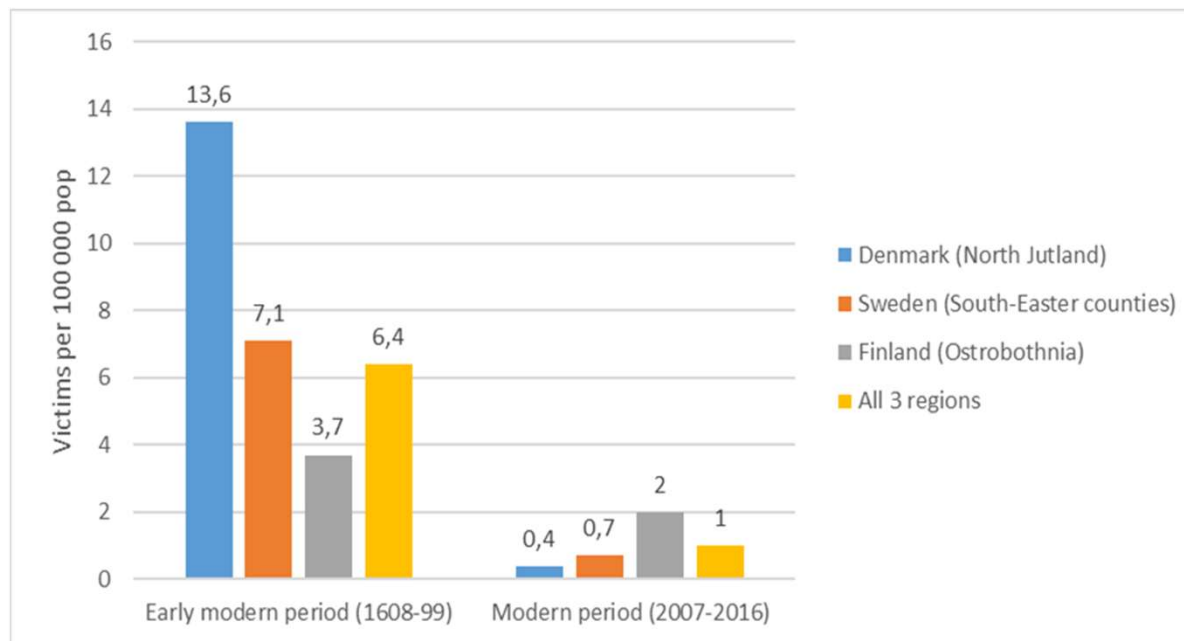
FIG. 5.—European homicide trend, 1200–2010. Source: History of Homicide Database

Pohjoismaiset historialliset henkirikostutkimukset: kooste

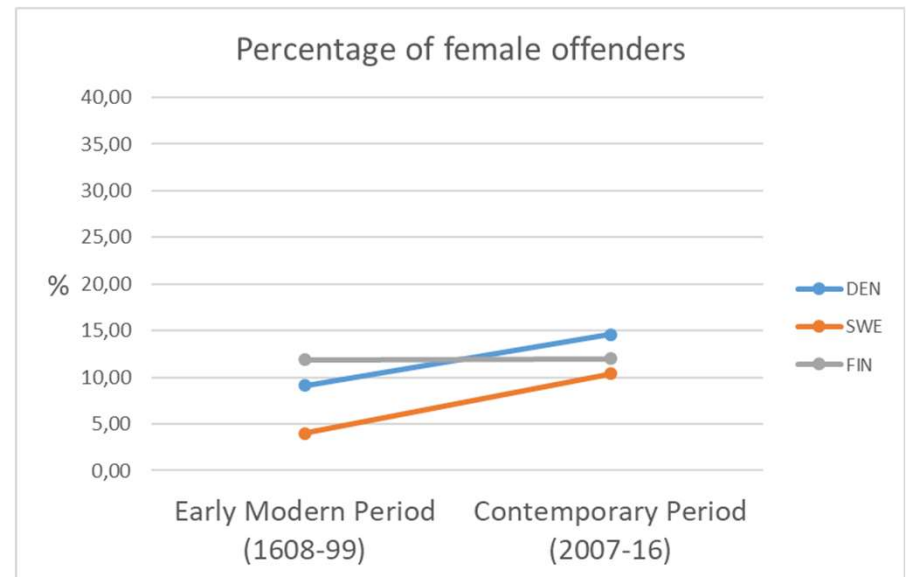
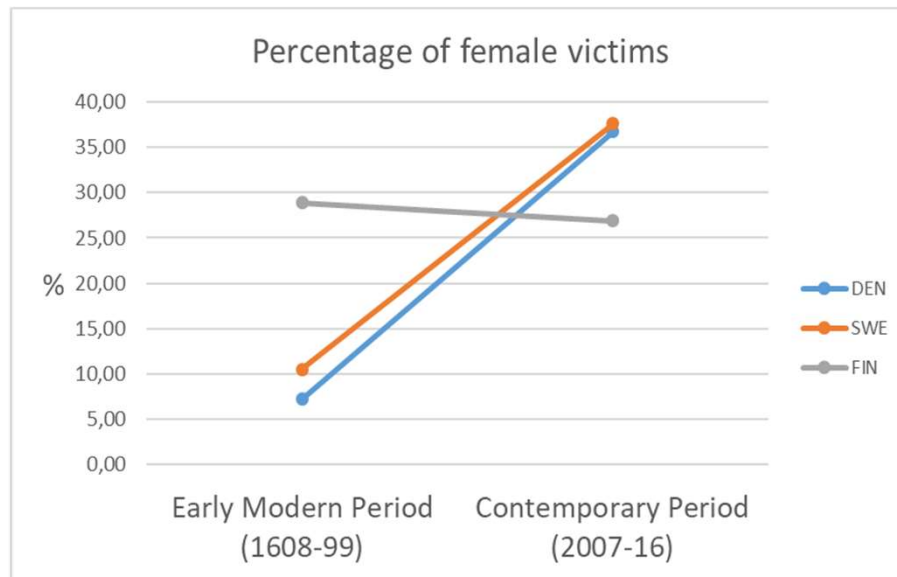
Huomaa: kun seuraavaksi tarkastellaan henkirikollisuuden piirteitä, käytetään %-lukuja tehdyistä henkirikoksista. Tarkastelu ei siten huomioi ilmiön yleistä harvinaistumista. Osuuden noususta ei voi päätellä riskin muutosta suoraan.

Henkirikostasot tutkimusalueilla 1600-luvulla ja 2000-luvun alussa

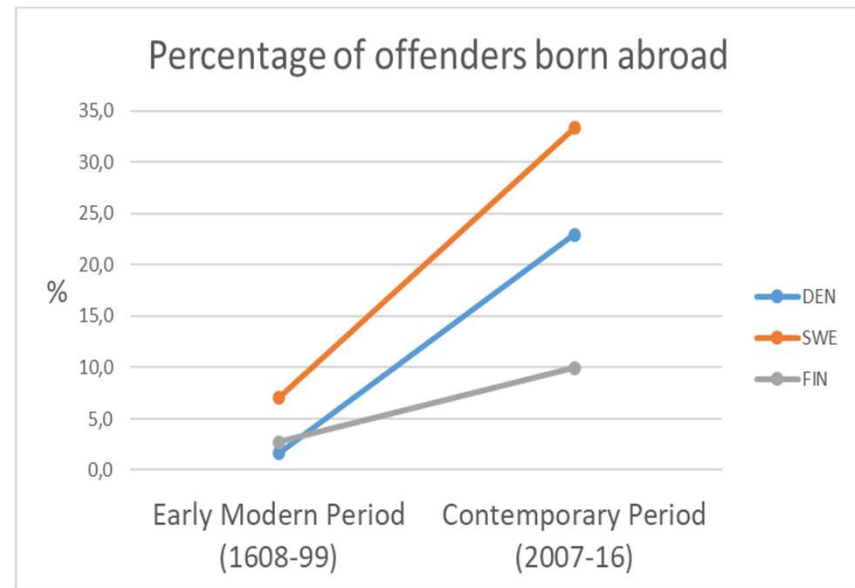
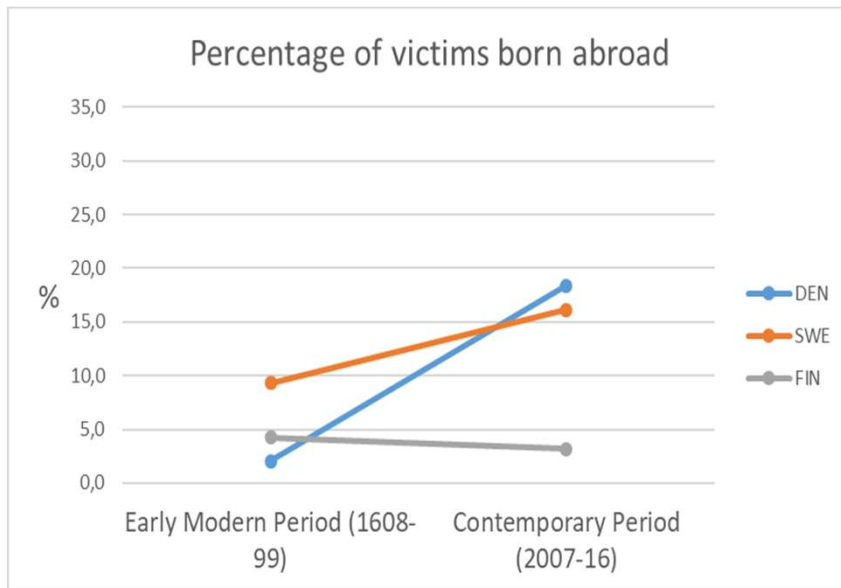

Nordic Homicide in Deep Time: Homicide rates per 100 000 population in the study regions. Source: Kivivuori ym. 2022

Sukupuoli

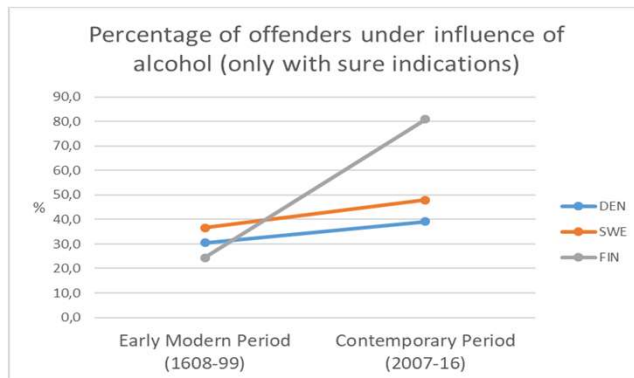
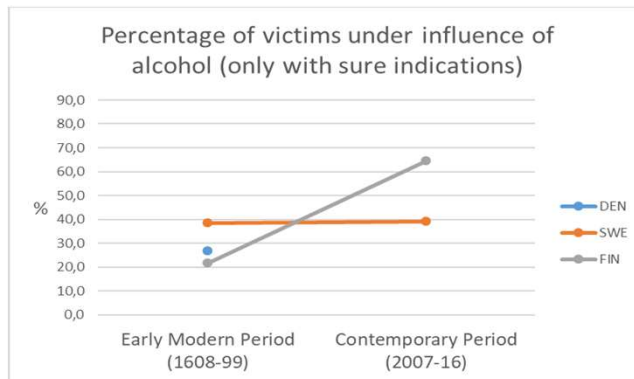

Ulkomailla syntyneet

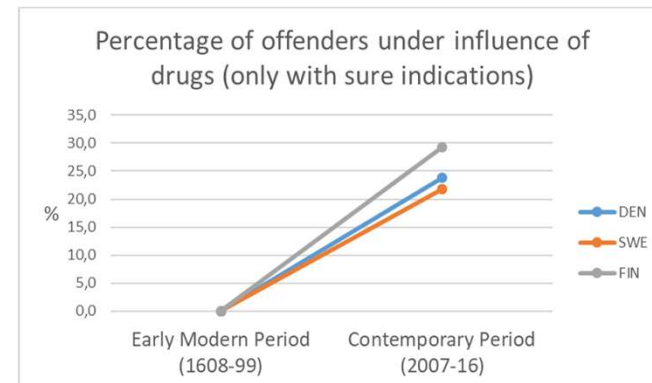
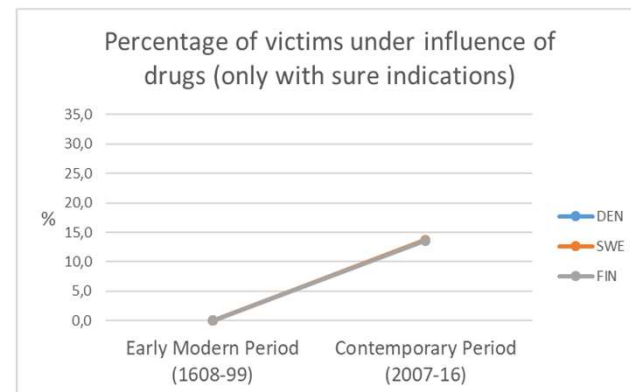

Alkoholi ja huumeet teon aikana

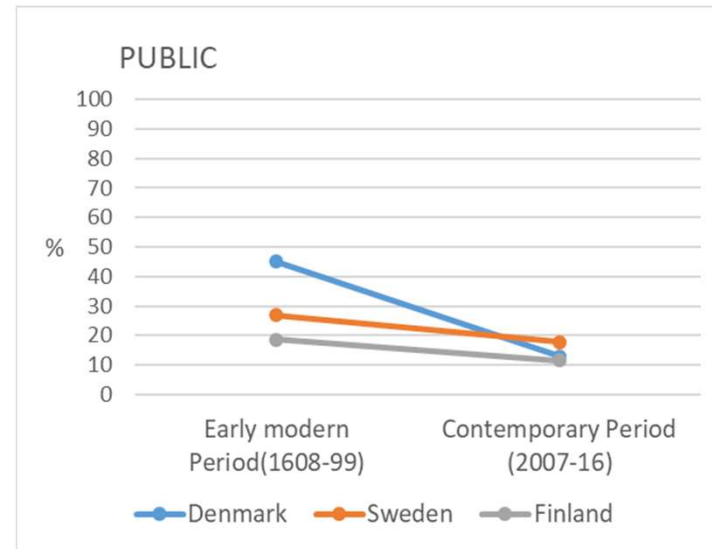
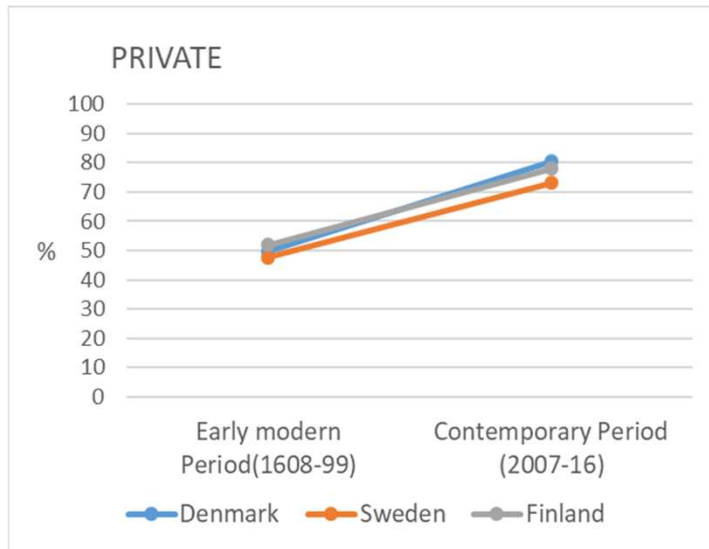
Alkoholi

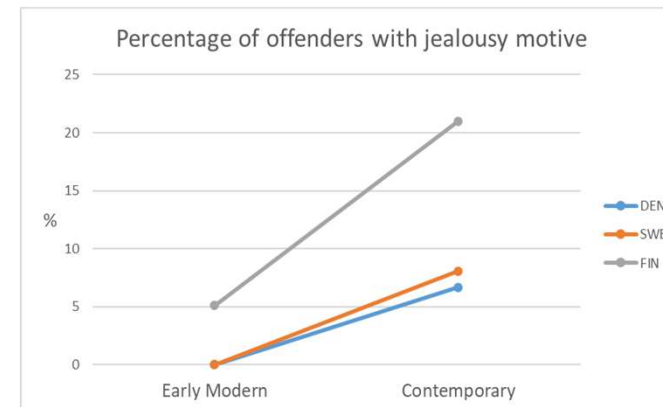
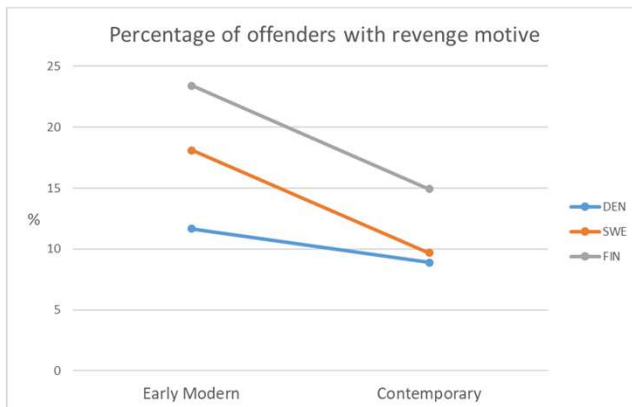
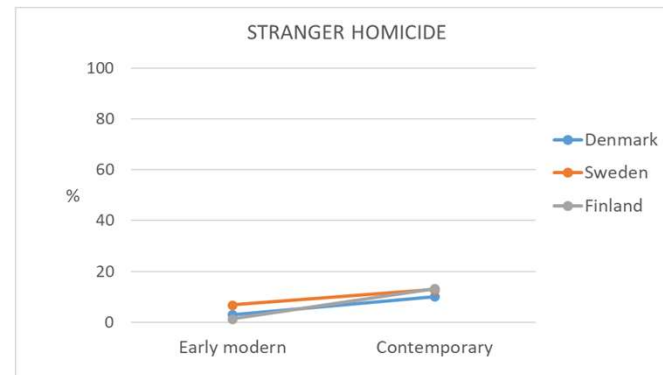
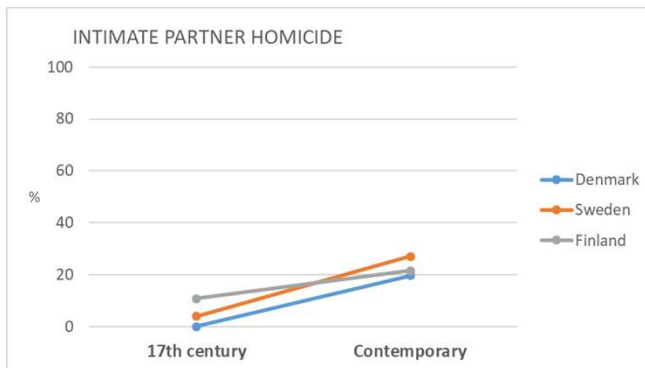
Huumeet

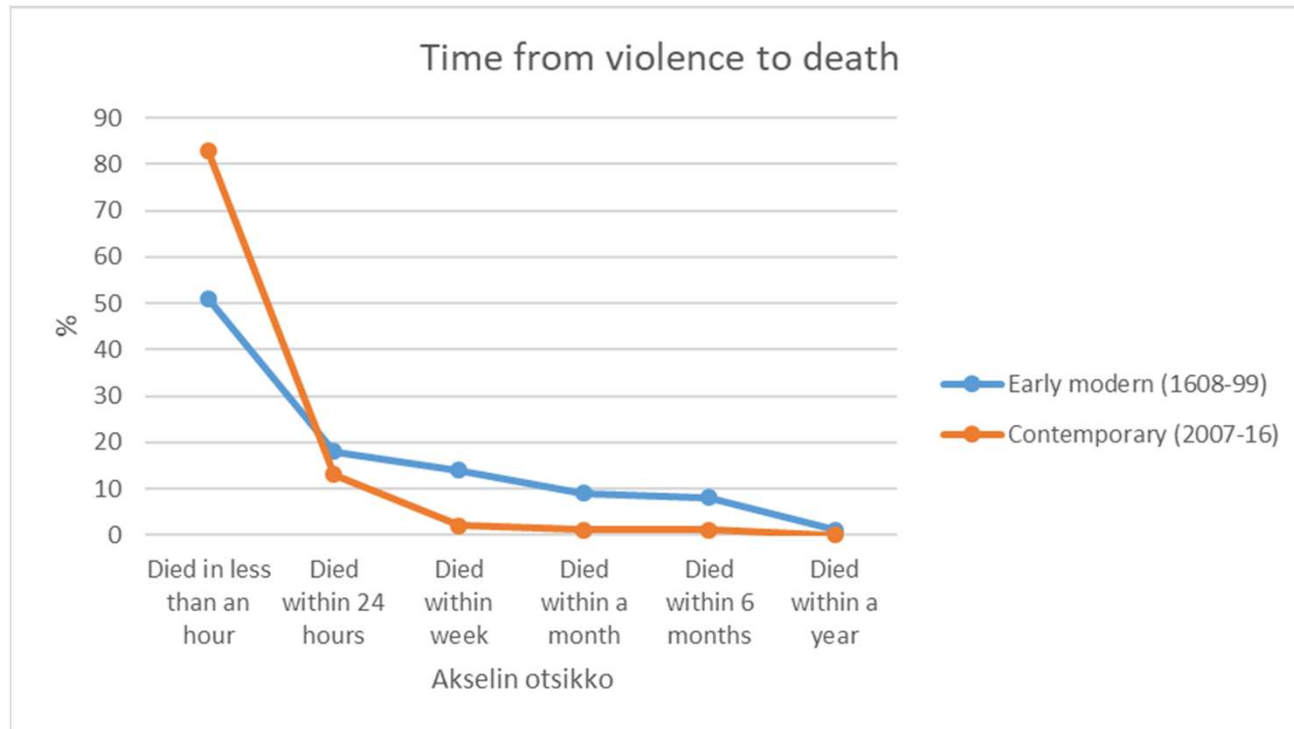
Tapahtumapaikka

Eräitä muutoksia henkirikostyypeissä

Aika väkivallasta kuolemaan

Eräitä tulkintoja pitkän keston muutoksesta

- Verrattuna varhaismoderniin henkirikollisuuteen, modernissa henkirikollisuudessa suhteessa enemmän:
 - Naisuhrit, alkoholisidonnaisuus, ulkomailla syntyneet, yksityiset tapahtumapaikat, läheissuhdekontekstit
 - Naisuhrien pieni määrä 1600-luvun datassa (erit. Tanska ja Ruotsi) kiinnostava havainto → jatkotutkimuksen tarve
- Tulkinnoista: sivilisaatioprosessi on vähentänyt miesten välisiä henkirikoksia, joten nykytilanne on osin “residuaalinen” (mitä on jäänyt jäljelle kun isoin historiallinen kategoria vähentynyt voimakkaasti)
- Isona kaarena myös henkirikollisuuden sosiaalisen sijainnin marginalisoituminen (varhaismodernina aikana ei yhtä voimakasta sidettä huono-osaisuuteen kuin nykyään)
- Pohjois-Suomessa varhaismoderni henkirikollisuus poikkesi muista vertailualueista
 - Rajamaa, kontrollin vähyys, kaskitalous, rikospainotteisuus
- Selityksissä pitää yhdistää nomoteettiset (keskusvaltion aikaansaama ’pasifikaatio’) ja paikallisemmat tekijät (rajamaa, nälänhädät)

HENKIRIKOSTASON NOPEIDEN MUUTOSVAIHEIDEN TUTKIMUS

1600-luvun henkirikospiikit ja 1900-luvun piikit

1600-luvun datassa ilmenneet piikit

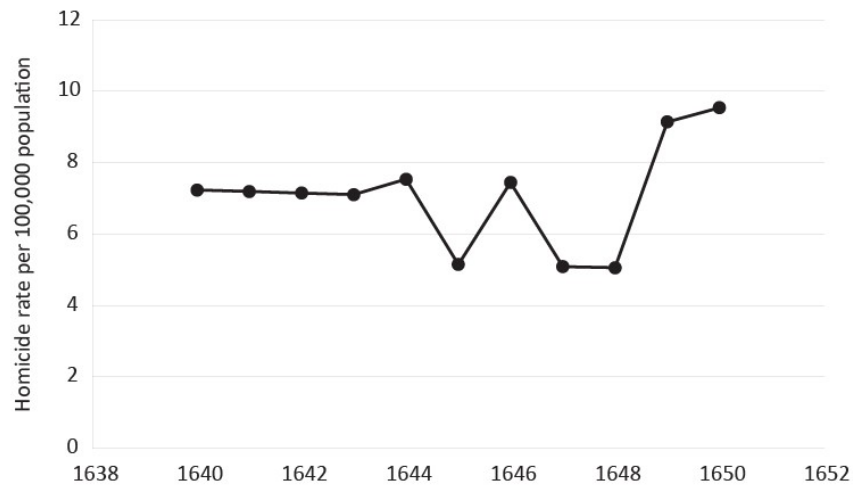

Figure 5.3: Homicide rate in south-eastern Sweden in 1640–1650.

”Demobilisaatiopiikki” (Ruotsi)

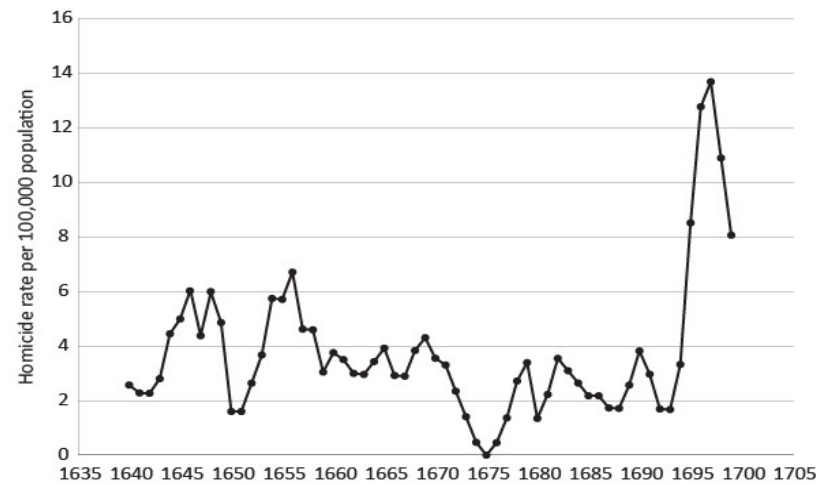

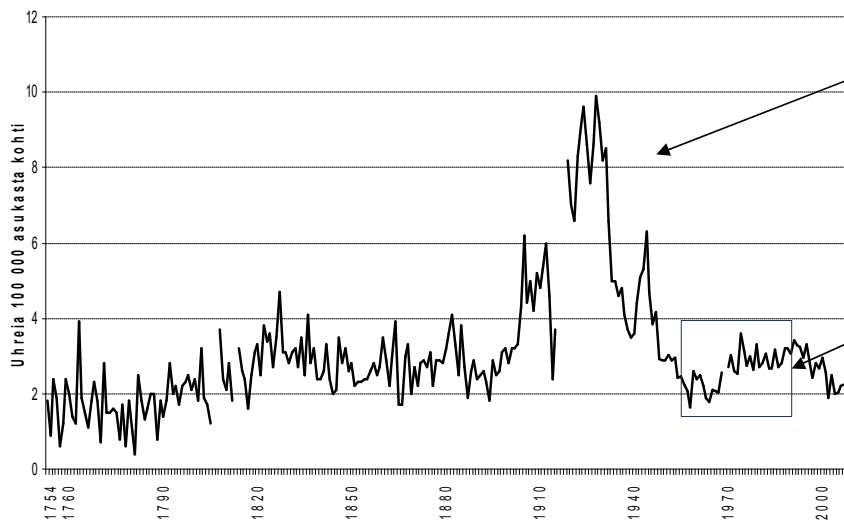
Figure 5.5: Homicide rate in the province of Ostrobothnia, Finland, 1640–1699.

”Nälänhätäpiikki” (Ruotsi [Suomi])

Mikä lisääntyi?

- Mitkä henkirikokset lisääntyivät?
 - Perheen sisäiset (vain FI)
 - Muihin rikoksiin liittyvät
 - Omaisuuden suojeluun liittyvät
 - Säätörajat ylittävät
 - Yöllä tehdyt
- Minkä osuus väheni suhteellisesti?
 - Miesten väliset, viikonloppuna tehdyt, alkoholiehtoiset
- Normaaleihin rutiinitoimintoihin liittyvät vähenivät, poikkeukselliset teot lisääntyivät hetkellisesti
- Hallinnon kontrollikyvyn heikkeneminen hetkellisesti? Anomia-, legitimizeettiteoria?

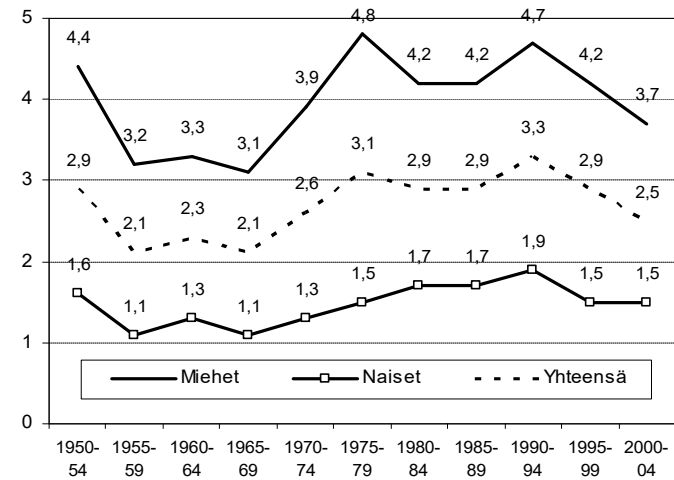
Kaksi 1900-luvun henkirikospäikkiä (tutkimus ennen HHM-manuaalia)

”Väkivallan hyökyaalto”

1970-luvun alun nousu
 (”keskiolutpiikki”)

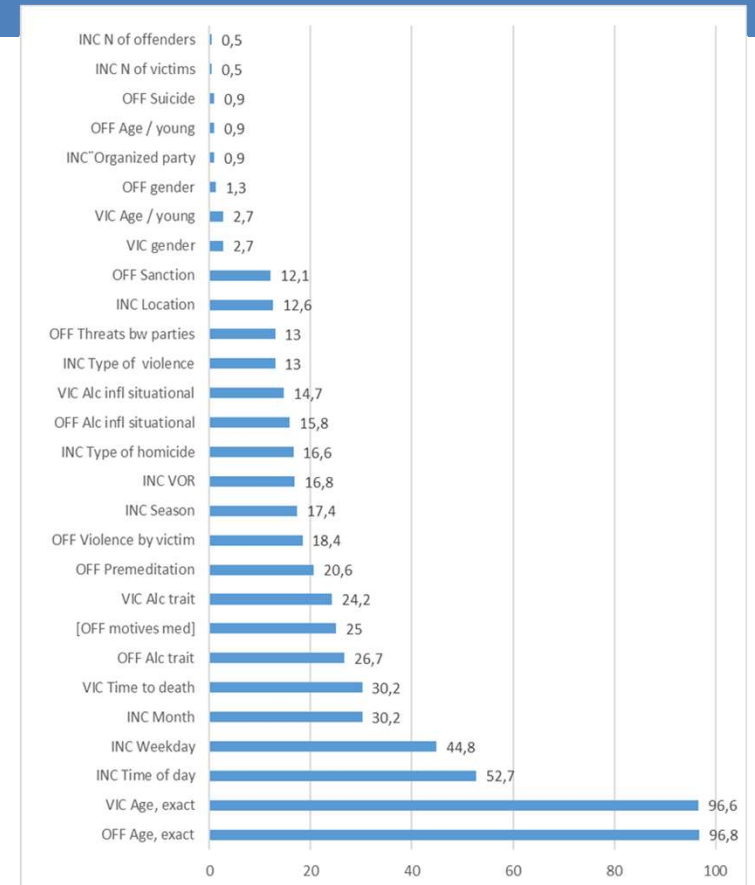
Kuvio A Henkirikoksissa surmattuja väestön 100 000 henkeä kohden 1754-2008. Ei sisällä lapsensurmia; vuodet 1808 ja 1917-1919 poistettu; Lähde: Verkko 1948 / Tilastokeskus / Lehti 2010. Ks. Lehti 2011, ”Väkivallan hyökyaalto”

Kuvio B Henkirikoksissa surmattuja 5-vuotiskausittain 1950-2004. Ei sisällä alle 1-vuotiaan surmattuja. Tulkinnoista ks. Kivivuori 2003, Kivivuori, J. (2003) Sudden Increase of Homicide in Early 1970s Finland. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 3:1, 6–21.

HHM: Rajoituksia ja varaumia

- Kaikki perustuu luonnollisesti lähdekritiikkiin / reliabiliteetin ja validiteetin arviointiin
- Puuttuvien tietojen määrä suuri monissa muuttujissa
- Koodauksen reliabiliteettia (toistettavuutta) ja validiteettia pitäisi tutkia enemmän
- Piilorikollisuuden osuus tulisi olla empiirisen arvioinnin kohteena, ei oletus.
- Useat sisällölliset muutokset heijastavat “yleistettyä Verkon lakia”: kun aikuisten miesten välinen henkirikollisuus laskee voimakkaasti, muut henkirikostyypit lisäävät suhteellista osuuttaan.

Missing data % by variable, Nordic countries 1605-98.
Selection of variables. Observation unit indicated (incident / victim / offender)

Metodologiset avainasiat

- Henkirikollisuuden tasonmuutosten selittäminen edellyttää **joustavaa** disaggregointia, siis henkirikosilmiön ”hajottamista osiin” niin että disaggregointi noudattaa **tutkimuksen** tarpeita, ei annettuja tilastokategorioita.
- Olisi ideaalista, jos tällaiset analyysit voitaisiin tulevaisuudessa tehdä samalla koodausinstrumentilla; tutkimukset ”puhuisivat keskenään”
 - HHM-instrumenttiin voi halutessaan lisätä muuttujia tai olla käyttämättä kaikkia
- Lisäksi olisi toivottavaa, että datat olisivat yksilötason dataa.
- HHM on tällainen ”yhteismitallistava” väline, joka tuottaa yksilötasoista dataa
- Sen avulla eri tutkimukset ja eri aikakaudet ovat suoraan vertailtavissa ja disaggregoitavissa samoja muuttujia käyttäen
- HHM-tyyppinen avoin koodausohje on myös keino lisätä tutkimuksen toistettavuutta ja luotettavuutta

Mitä jatkossa kannattaisi tehdä – eräitä näkymiä

- Tässä esitetyt tiedot perustuvat joustavaan disaggregointiin, mutta eivät ole yksilötason analyysia; se on mahdollista datalla
- Kausaalipäätelyn näkökulmasta hedelmällisiä analyysin aiheita voisivat olla esimerkiksi:
 - Tekovälineen valinnan selittäminen tausta- ja tilannemuuttujilla
 - Teon ja kuoleman välisen ajan selittäminen tausta- ja tilannemuuttujilla
 - Itsemurhayrityksen tai itsemurhan selittäminen tausta- ja tilannemuuttujilla
- Kansainvälinen data ei kasvanut projektin jälkeen, sitä tarvittaisiin enemmän
- Jos on käytettävissä aikasarjoja selittävistä tekijöistä, niitä kannattaisi integroida HHM-perspektiiviin, esim. Vuorelan *Historical Criminal Statistics* sisältää BKT- ja alkoholinkulutussarjoja <https://criminalstatistics.fi/>
- Datan generointi: automaattiset tekstintunnistustyökalut
- Analyysi: luonnollisen kielen laskennalliset menetelmät

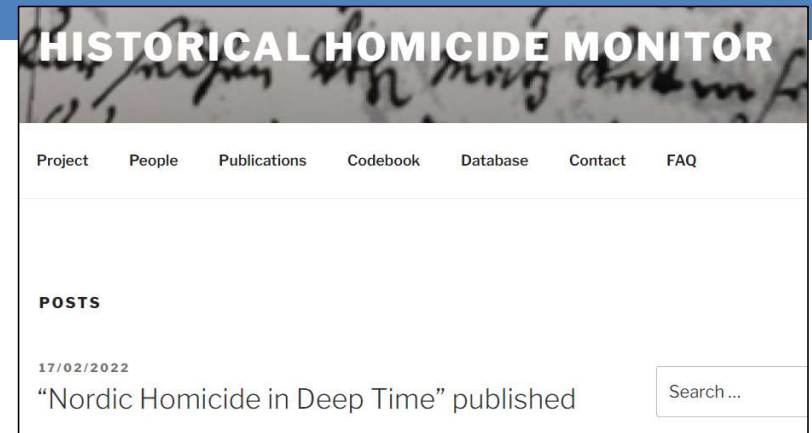
Millä voitaisiin jatkaa? HHMD 31.5.2024

Vuodet	Maa^a	Lähde	N	Päärahoitus
1346-1611	Suomi	Tuomiot	170	JFS
1608-1622	Tanska	Tuomiot	200	NSfK
1623-1750	Suomi	Tuomiot	336	JFS
1640-1650	Ruotsi	Tuomiot	197	NSfK
1640-1699	Suomi	Tuomiot	230	NSfK
1900-1989	Islanti	Useita	59	NSfK
1950	Suomi	Media	98	HY opinnäyte
1961-1967	Suomi	KRP	655	HY / Krimo
1970	Suomi	KRP	76	HY opinnäyte
1346-1970	4		2021	

a) Ennen vuotta 1900: alue/maakunta, 1900 alkaen koko maa.

Avoimesti saatavilla oleva resurssit

- [Koodausmanuaali HHM 2.0](#)
- Tyhjät [datamatriisit](#), joissa muuttujarakente valmiina (.sav ja .cvs)
- Alkuperäisen hankkeen [pääraportti](#)
- Historical Homicide Monitor - [verkkosivusto](#), jossa mm. julkaisujen luettelo

Mainos: Blogisarjani kriminologian faktoista.

Yksi kirjoitus käsittelee historian teemoja, mutta ajallisuus ja selitysten historiallisuus läsnä useissa muissakin.

[Ei yksi pääsky kesää tee \(miksi kriminologiassa tarvitaan systemaattisia katsauksia?\)](#)

[Onko kriminaalipolitiikan tutkimus osa kriminologiaa?](#)

[Onko sosiaalipolitiikka parasta kriminaalipolitiikkaa?](#)

[Mikä on rikosten keskittymisen merkitys kriminaalipolitiikalle?](#)

[Voidaanko historiasta ottaa oppia kriminaalipolitiikalle?](#)

[Onko rangaistuksilla vaikutusta?](#)

VOIDAANKO HISTORIASTA OTTAA OPPIA KRIMINAALIPOLITIIKALLE?

23.5.2023

Kriminologian faktoista, osa 2: Voidaanko historiasta ottaa oppia kriminaalipolitiikalle?

Viime syksynä julkisuudessa esiintyi väite, että rangaistusten tehottomuus on kriminologinen fakta. Kuten edellisessä blogissani ("Onko rangaistuksilla vaikutusta?") totesin, uuden tutkimuksen kokonaisuus tukee sitä, että rangaistuksilla on vaikutuksia. Niiden luonne ja voimakkuus riippuvat rikoslajista, rangaistuksista yksilöistä ja rangaistusten lajista ja annostelusta.

KYSYMYKSIÄ, KOMMENTTEJA?

Kiitos!

janne.kivivuori@helsinki.fi